

CIBINIUM '69

CIBINIUM '69

La cea de a doua ediție a sa, Festivalul sibian „Cibinium '69” a demonstrat că bătrâna urbe — vechi centru de iradiere a culturii transilvănene — trece printr-o adevărată și fericită fază de renaștere culturală.

În caietul precedent al revistei noastre, regizorul Dan Nasta ne-a înfățișat, într-o fugară convorbire — și în linii mari — „Cibinium '69” în proiect... Am luat de astă dată parte și la desfășurarea festivalului. Am plecat cu sentimentul de a fi participat, în cadrul acestei manifestări, la un eveniment. Nu atât pentru valoarea propriu-zisă a unuia sau altuia din aspectele festivalului, cit față de interesul public pe care l-a trezit și întreținut în aceste zile. Inimioșii organizatori ai spectacolelor din Sibiu au captat cu bună intuiție ecoul sentimentelor publice, iar roadele neașteptate, prin semnificația lor, câștigul spiritual realizat cu acest prilej pot constitui pentru viitor o coordonată sigură în profilarea și consolidarea personalității artistice a orașului, în dezvoltarea în actualitate a bogatei sale tradiții, în maxima punere în valoare a zăcămintelor culturale existente pe aceste meleaguri.

Nu pot crede că cineva să fi rămas nepăsător, să nu fi fost uimit și mișcat de freamătul mulțimii prezente la festival. Inițiativele personale, modurile spontane de participare ale acestei mulțimi au întrecut așteptările scontate pînă și de organizatori. Trecem peste fluviul de culori care a inundat pur și simplu în splendide costume populare centrul pitorescului sat săsesc Cristian și care a cinstit cu bătaie de flori, cu cîntece de fanfară și dansuri specifice locului inaugurarea muzeului de acolo. Ne oprim la clipa cînd ochii noștri au zărit învăluită în lumină și frumusețe, ceata de călăreți venită pe cai împodobită cu velințe și ștergare, la marginea acelei uimitoare, prin pitorescul ei, așezări de la poalele muntelui Gura Rîului, să întâmpine, după datină, cu ploștile pline, oaspeții invitați la spectacolul folcloric *Flori din margine*. Însoțiți de acest alai, puternic, vesel și primitor, am străbătut satul, privind lung și cu nostalgice asocieri la soarele și umbra colinelor, a nesfirșitelor grădini și poiene pe care odinioară s-au odihnit ochii lui Coșbuc, ai lui Slavici și Goga și ai lui Blaga. Împreună cu mulțimea impresionantă a localnicilor învesmîntați de sărbătoare, în costumele lor alb-negre de o greu asemuită noblețe a sobrietății și eleganță a liniei, am pătruns în muzeul din Gura Rîului. Rod al donației sătenilor, muzeul e dotat cu nebanuite și revelatoare valori de artă autentic populară: ceramică cu cocoși și flori, icoane pe sticlă, covoare și ștergare, cojoace de nuntă, unelte și obiecte casnice, proprii acestei vechi vetre strămoșești. Ne-am dat încă o dată seama că frumosul nu intră în aceste comori de artă ca scop în sine, ci se iscă și se amestecă și se confundă în ele ca însăși viața. Făuritorii lor au fost artiști printr-o abundență și o plenitudine creatoare firească.

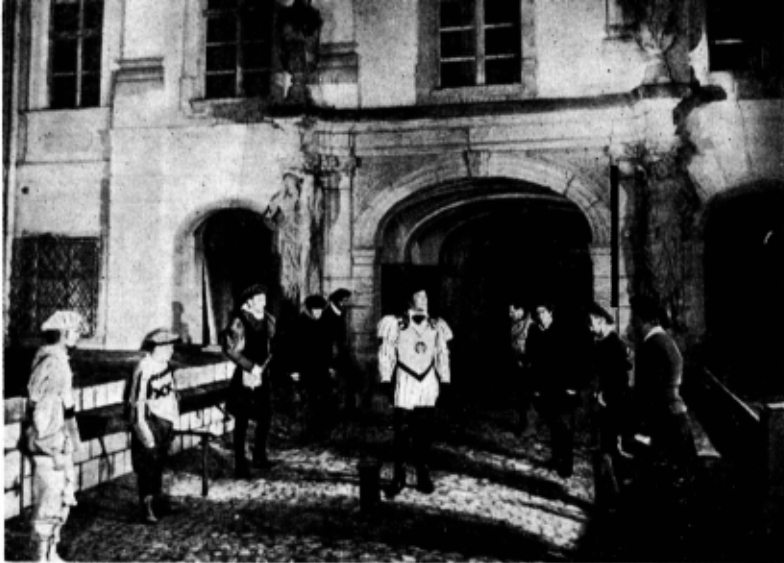
Recitalul de cintece bătrânești *Flori din mărghime*, prezentat apoi în dumbrava comunei situată pe înălțimea unei coline, ne-a relevat alte nealterate daruri folclorice; ne-a oferit minunatul privilegiu de a audia, nemeșteșugite de stilizări diformatoare, mostre de creație populară imediată, mărturisind spiritualitatea ingenuă care le-a inspirat și tulburătorul parfum arhaic în care sînt păstrate din generație în generație. Profesorul Gh. Pavelescu a făcut o utilă operă de „comperaj”, de orientare în temă a spectatorilor — deși baladele haiducilor Dăian sau Ghiță Cătănuță; varianta locală a Mioriței; cîntecele de vitejie haiducească, de dragoste și de duiosie; ritualul de nuntă și înmormîntare; melodiile fluiereișilor din Sadu sau ale grupului vocal feminin de la Căminul cultural din Veștem ori ale corului Căminului cultural din Gura Riului erau încărcate de o forță emoțională irezistibilă, pe care ambianța însăși o ridică deasupra obișnuitului. Puhoiul de oameni care a ascultat „programul”, a rămas locului și a petrecut „peste program”, pînă în zori, în cîntece și dansuri, constituindu-se singur într-o neașteptată și inedită alcătuire spectaculară.

Impresionantă a fost și reprezentația cu balade și legende populare săsești de la Cîsnădioara. Aici, spectatorii — localnici și oaspeți, români și sași — s-au aflat adunați în biserica Sf. Mihail, unul din cele mai vechi monumente istorice ale ținutului, zidit în anul de legendă 1223. Baladele, cîntate în această atmosferă, nu mai fuseseră date spre ascultare mulțimii, de aproape un secol; ele povestesc despre nefericirile și zădărniciile vieții, despre iubire și moarte, despre răzbunare și speranță. Repovestite acum (de actorii Gert Brotschi, Sigrid Zacharias, Agathe Kloos și Wolfgang Ernst pe un fond muzical susținut dramatic și tînguitor, cu glasuri subțiri, de tinere fete) au relevat, cu ritmurile lor străvechi, o frumusețe nepieritoare, dublată de o densitate emoțională, grea de sensuri. De la liniile încantatorii ale corului de copii (condus de învățătoarea Renate Korb) la armonia și farmecul corului „a capella” al elevilor liceului din Cîsnădie (pregătit de profesorul Klaus Metz) și pînă la tragicele accente ale corului Căminului cultural din Șura Mare (dirijat de profesorul Michael Klein), am urmărit într-o profundă stare de pietate acest act de reînviere a unor aparent stinse comori, apte să miște și să desfete și azi, sensibilitatea și conștiința publică. Dovadă, faptul că masa de spectatori a „intrat” pur și simplu — și în așa măsură — în spectacol, încît balada de încheiere a strîns într-un singur glas pe recitatori, cîntăreți și public, ca s-o întoneze. A fost un moment copleșitor, intens semnificativ de solidarizare în emoție.

Ne mai oprim și la spectacolul de păpuși *Cuvioasa Elena* (după Wilhelm Busch), regizat de Hans Schuschnig și jucat în minuscula piață a Aurariilor — bijuterie de arhitectură medievală, înconjurată de case cochete, viu colorate, care se leagă de „Orașul de Sus” printr-un șir îngust de trepte și care se constituie în adevăr în unul din cele mai pitorești și mai fermecătoare locuri de reprezentare teatrală în aer liber. Spectacolul, modest, lipsit de mari pretenții de originalitate, lucrat în tipare tradiționale (dar interpretat cu multă dăruire de artiștii păpușari: Lia Andree, Oti Strasser, Günther Windmann, Ileana Cheregi, Lilly Kraus, İra Alexandrescu etc.), a fost urmărit cu zgomotoasă satisfacție de o adevărată mare de oameni, care înghesuiau pe scaune, în fața scenei (amenajată la capătul treptelor), care stînd lateral, în picioare, care privind și de sus și din spatele scenei, atîrnînd ciorchine, de la ferestrele caselor... A fost un tulburător spectacol în spectacol fermecătorul freamăt al acestei mulțimi, compact și nemaiîntîlnit de viu adunată să vadă teatru, să se bucare de cele mai mărunte și nevinovate arătări ale teatrului. Am realizat cu acuitate — parcă pentru prima oară — valoarea și forța de penetrație a spectacolului popular, măsura în care el se oferă — cu rădăcini adînc înfipte în gustul colectiv pentru teatru — ca sugestie pentru viitoare forme *proaspete* de spectacol...

* * *

S-ar fi convenit poate să începem darea aceasta de seamă cu cele trei reprezentații culte, pregătite de Teatrul de Stat din Sibiu. Ele au depășit, prin inedit și amploare, ceea ce ne-am obișnuit în mod curent să numim la noi spectacole în aer liber. Din păcate, ploile abundente și prelungite au împiedicat reprezentarea lui *Richard al III-lea* în spațiul istoric proiectat de regizor. *Alicuna* și *Egmont* au reușit însă să marcheze nu numai pentru teatrul din Sibiu, ca o modalitate înnoitoare de cel mai mare interes, utilizarea cadrului natural pentru împropiata expresivă a actului artistic. Și aici răsunetul dobîndit de spectacole în rîndul publicului a fost impresionant, larg și profund. Dan Nasta a dus spre împlinire ceea ce animatorii dinaintea sa — Radu Stanca bunăoară — încercaseră numai să schițeze.

Curtea interioară a muzeului Brukenthal, loc de desfășurare pentru „Egmont” de Goethe

În parcul „De sub Arini”, piesa Tinei Ionescu, „Alizuna”, pusă în scenă de Dan Nasta, capătă neașteptate valori și dimensiuni de feerie

Desfășurată în natura minunatei dumbrăvi „Sub arini“, piesa *Alizuna* de Tina Ionescu-Demetriad a căpătat valori și dimensiuni feerice pe care e greu să crezi că le-ar putea dobîndi, la fel de cuceritor și de spectaculos, în cadrele unei „cutii“ italiene. Scenograful Mircea Marosin a „teatralizat“ deosebit de sugestiv locul de joc; a adăugat naturii elemente decorative artificiale (copaci stilizați, pereți de birne, o vatră de nuiele împletite etc.), toate valorificînd, cu iscusință și dozaj de bun gust, inspirația și liniile folclorului nostru. La rîndu-i, concentrînd elemente expresive ale folclorului, transferînd în datele fabulei și acțiunii valori de climat și elemente de mito-poezie populară, pe care le-a valorificat cu ajutorul efectelor de sunet și lumină, Dan Nasta a dat greutate convingătoare, a colorat și dinamizat acțiunea legendei, care ilustrează (cu exces metaforic și discursiv) calitățile morale ale poporului, puterea dragostei în stare să învingă supranaturalul. Poate datorită imprimării pe bandă a sunetului (menit unei clare difuziuni a dialogului în *aerul* pădurii) și, deci, dificultăților de sincronizare a cuvîntului (mecanic) cu gestul (viu) al interpretării s-a teșit spontaneitatea jocului; poate datorită ritmului prea lent ori reluării prea monocoord insistente a motivului Drăgaicelor (altfel, excelent găsit și mișcat sub lumina fascinantă și stranie a lămpii de cuarț); poate datorită unor insuficiente repetiții generale, spectacolul n-a avut în întregime strălucirea și preganța admirabilelor momente de haz și pitoresc autentic în care a evoluat tripticul Sebastian Păpaiani (Țiș), Mircea Hindoreanu (Luca), Ovidiu Stoichiță (Pătru). Oricum, candoarea și dramatismul Adinei Rațiu în rolul titular, firescul și concentrarea lui Ion Ghișe (Stuhitorul), compoziția grotesc amuzantă a lui Constantin Stănescu (Spîterul), s-au relevat și ele din plin, în acest spectacol, în care cadrul natural putea să disperseze atenția celor ce, așezați în amfiteatru, pe butuci, erau deopotrivă solicițați de acțiunea dramatică și de feeria ambiantei...

În altă ambianță, mobilizînd gîndirea cu imaginile severe ale istoriei și ale arhitecturii medievale, în curtea interioară a Muzeului Brukenthal, și în inspiratul adaos decorativ al lui Ervin Kuttler, s-a desfășurat *Egmontul* lui Goethe. Noblețea și eleganța sînt date caracteristice viziunilor lui Dan Nasta. El s-a mișcat și de rîndul acesta pe coordonatele lui familiare și, firește, spectacolul poartă pecetea strădaniilor regizorului de a impune, în aceste lumini, unitate de stil unei echipe, prin structura ei, neomogene. O seamă de momente au fost, de altfel, remarcabil realizate. Acțiunea condusă pe planuri paralele și sincronice — a masei și a eroilor — a permis stringerea textului, greu de suportat, în zilele noastre, cu lungimile lui inițiale și a conferit reprezentației o rezonanță concentrată și consecvent-înaltă. La aceasta se cuvine subliniat și aportul unor actori ca Peter Paullhofer (Egmont), care, dincolo de o ușoară inhibare în marile scene de metamorfozare a eroului, a susținut cu personalitate și farmec, cu multă naturalitate și sinceritate, dificila partitură a acestui erou curat, deschis prieteniei și dragostei, animat de marile idei de libertate a poporului pentru care luptă și moare. Am reținut din ampla distribuție a spectacolului și pe actorii Kurt Conradt (ducele de Alba), Hilde Untermans (Margarete von Parma), Christian Maurer (Machiavelli), Frantz Keller (Jetter), Sigrid Zacharias (Kilärchen), etc.

Nu pot totuși să trec cu vederea că, în ansamblu, spectacolul n-a atins zonele profunde ale tragicului. Tendința de a „moderniza“ accentele patosului prin firesc și simplitate a eșuat uneori, dacă nu în simplism, într-o neconcordanță a expresiei cu elanul romantic, specific partiturii. Este o observație care, poate, ține tot de dificultățile *experienței*. „Aerul liber“ pune probleme, încă neabordate, necum soluționate la noi.

Împreună cu dezbaterile publice, organizate în jurul problemei dramaturgiei originale și a profilului teatrelor (dezbateri conduse de Radu Popescu și, respectiv, Dan Nasta), cu manifestările muzicale de înaltă ținută (dirijate și susținute de profesorul Hans Xaver Dressler), cu vernisajul galeriei restaurate a Brukenthal-ului, și multe altele, de ordin mai de grabă etnografic, Festivalul „Cibinium '69“, închinat anul acesta Congresului al X-lea al Partidului și împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea patriei, a fost o înălțătoare mărturisire cetățenească a dragostei față de valorile spirituale din acest județ. Vechi focar de cultură în care aflăm (încă din secolul XIV) prima bibliotecă publică, primele noastre tiparnițe, și din secolul XVIII, primele spectacole de teatru cult, primele inițiative de teatru de amatori, Sibiul își trăiește din plin marea lui tradiție.